

مداحی اهل بیت علیهم السلام

بخش اول: ضرورتها و آسیبهای اجتماعی

مجتبی خواجه‌وند

مقدمه

مقام معظم رهبری علیه السلام می‌فرمایند: «گوینده‌ای مثل ما بنشیند به مردم نصیحت کند، خیلی معلوم نیست تأثیر عمیقی ببخشد؛ اما وقتی خواننده‌ای همین مضمون را در یک شعر زیبا و خوب و با لحن خوب بیان می‌کند، مثل آب گوارایی است که انسان می‌نوشد؛ تمام سلولهای بدن انسان از این آب بهره‌مند می‌شود؛ تا اعماق وجود انسان اثر می‌گذارد.»^۱

در طول تاریخ، شاعران از جایگاه ویژه‌ای نزد خلفا، بزرگان و مردم داشته‌اند و این به خاطر تأثیرگذاری مثبت شعر در میدانهای علمی و نقش‌آفرینی آن در فرهنگ‌سازی و برانگیختن عواطف و

احساسات در میادین عمل بوده است. اهتمام مردم به شعر و تجلی آن در شاعران معروف، سبب شده تا شعر از جایگاه خاصی برخوردار شود، به گونه‌ای که شاعران در مواردی برای چند بیت شعر، عطایای زیادی اخذ می‌کردند.

با ظهور اسلام، بسیاری از شاعران در مباحث اخلاقی، حکمت، عرفان و بیان فضایل اهل‌بیت علیهم السلام و مسائل توحیدی، ولایت و امامت شعر سروده‌اند و شاعران بزرگی همچون: دعلب خزاعی، فرزדق، سید حمیری، کمیت بن زید و... در این زمینه به خوبی درخشیده و مورد حمایت ائمه علیهم السلام قرار گرفته‌اند.

آنچه سبب رونق گرفتن کار شاعران در تاریخ شده است، شهادت سیدالشهدا علیه السلام بوده که با گریه‌های مداوم امام سجاد علیه السلام،

۱. بیانات مقام معظم رهبری علیه السلام در دیدار با مداحان، مورخ: ۱۳۹۰/۳/۳

روضه‌خوانی‌های زینب کبری (ع) و وعظ عالمان ربّانی، سبب برافروخته‌تر شدن این شمع فروزان و نورانی‌تر شدن این مکتب الهی شده که در این میان، ضرورت نقش شاعران و مداحان اقتضا می‌کرد با ظرافت هنری خویش، مثل انتخاب اشعار، آهنگ و صدای زیبا و... در پیوند دادن قلوب مؤمنین و حسرت عدم یاری در رکاب سید مظلومان (ع) در دفاع از حرم و حریم ائمه (ع) سعی در بیدار نگه‌داشتن مکتب مبارزه با ظلم، حفظ تشیع و معرفت‌افزایی داشته، در حفظ این امانت بزرگ، سربلند شده، در هدف و مطلوب خویش سرفراز بیرون آیند.

متأسفانه با گذر زمان و دسیسه‌های دشمنان دین و غفلت دوستان، انحرافات در کار برخی مداحان و شاعران به وجود آمده است که سبب شده عده قلیلی از آنان به خاطر دور شدن از احکام اسلامی و سخنان ائمه (ع) از مسیر حقیقی مدح اهل بیت (ع) خارج شده، در مواردی با اشعار و آهنگهای نامناسب، روضه‌های دروغین و... عامل انزجار و وهن دین شوند.

ضرورت‌های مداحی

لازمه مداحی کردن تنها داشتن صدای خوب نیست. به عبارت دیگر، اگرچه صدای خوب در دل شنونده اثربخش است؛ اما کافی نیست. دانستن وقایع تاریخی اهل بیت (ع)، آشنایی با قرآن و حدیث و نیز بصیرت داشتن و عدم سوء استفاده دینی - سیاسی به عنوان یک ابزار اجتماعی، از نیازمندی‌های

یک مداح است که در ذیل به بدان اشاره می‌شود:

(الف) نیاز به مطالعه

مداحان متناسب با تخصصی که در این زمینه دارند، باید در روایات معصومین (ع) تفاسیر قرآن و به خصوص تاریخ تشیع، مطالعات دقیق و زیادی داشته باشند تا از اطلاعات کافی برخوردار گردند. اگر به منابع تاریخی - برای مداحی یا روضه‌خوانی - اعتماد می‌کنند، باید استدلال عقلی و علمی برای پذیرش کتب تاریخی مربوطه را داشته باشند تا در برابر کسانی که نسبت به محتوای مدح یا روضه اشکال‌تراشی می‌کنند، جواب اقناعی داشته باشند. هر مقدار سطح آگاهی مداح بیش‌تر باشد، بهتر می‌تواند تأثیرگذار باشد و از خرافات تاریخی دور شود.

رهبر معظم انقلاب (ع) می‌فرمایند: «صاحب حرفه مداحی که خود را مفتخر کرده است به اینکه در این راه خدمت و کار کند، اگر بخواهد همه این خصوصیات را جمع کند، اولاً احتیاج دارد به مطالعه و کار، به قول معروف: بی‌مایه فطیر است... بنابراین، مطالعه کردن، یادداشت کردن، یادداشت داشتن، با حساب و کتاب و مطالعه حرف زدن، شرط اول است.»^۱

(ب) آشنایی با قرآن و حدیث

مداح باید توجه داشته باشد که در مدح اهل بیت (ع) «مسئله فقط تحریک احساسات

۱. همان.

نیست؛ هدایت ذهنهاست.^۱ بنابراین، اگر در اشعار خویش از آیات الهی و سخنان معصومین علیهم السلام بهره گیرد، قطعاً تأثیرگذاری وی بیش تر خواهد بود.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: «تَذَاكَرُوا وَ تَلَاَقُوا وَ تَحَدَّثُوا فَإِنَّ الْحَدِيثَ جَلَاءُ الْقُلُوبِ إِنَّ الْقُلُوبَ لَتَرِيئُ كَمَا يَرِيئُ السَّيْفُ جَلَاؤُهَا؛^۲ همدیگر را یاد و ملاقات کنید و از احادیث به یکدیگر بگویید که باعث روشنی دلها می شود؛ زیرا همانا دلها مانند شمشیرها نیاز به جلادهی دارند.»

متأسفانه دور بودن بعضی مداحان از اطلاعات لازم، سبب شده است در مداحی و روضه خوانی آیات و روایات را نادرست بخوانند و همین امر موقعیت مداح را از جایگاه حقیقی خویش پایین می آورد.

رهبر معظم انقلاب علیه السلام می فرماید: «شرط دیگر این است که در مطالعات خود، با قرآن و حدیث آشنا شوید... مبلغان دین و جامعه مداحان طبعاً مخاطب ویژه این حرف هستند؛ با قرآن باید انس پیدا کنند. قرآن را حتماً بخوانید! با توجه به ترجمه، بخوانید! این ترجمه را به یاد بسپارید. در آیاتی که نصیحت هست، متضمن یک معرفتی است که انسان می فهمد، آنها را ثبت کنید، ضبط کنید، یادداشت کنید، از آن بهره مند شوید؛ هم بگویید، هم عمل کنید. حدیث هم همین جور»^۳.

ج) بصیرت و معرفت افزایی

مداحان باید از مسائل روز آگاه و در تحلیل آنها دارای بصیرت کافی باشند تا ملعبه دشمنان دین نشوند. عدم بصیرت در مداحان به عنوان نماد یک فرد دینی و تأثیرگذار در جامعه، گاه اثرات نامطلوبی را در جامعه باقی می گذارد.

رهبر معظم انقلاب علیه السلام می فرماید: «من با اینکه در منبرهای مداحی، هی تعرض به این، بدگویی به آن بشود، موافق نیستم و اینها را دوست نمی دارم؛ اما بصیرت بخشی خوب است، آگاهی پیدا کنند. امروز ملت ما بر اثر بصیرت است که توانسته است بایستد... اگر این بصیرت نبود، ملت ما نمی ایستادند. تبلیغاتی هم که دشمنان می کنند؛ چه آنهایی که خودشان مستقیماً تبلیغ می کنند، چه آنهایی که به زبان بلندگوها و بوقهای اجاره ای شان می دمند و از زبان آنها پخش می کنند، همه اش در جهت این است که این بصیرت را از مردم بگیرند، امر را بر مردم مشتبه کنند، آنها را از ایمانشان، از اسلام شان، از استقامت شان، از ایستادگی شان در این راه، از معرفت درست شان نسبت به حوادث زندگی دور کنند. یک برنامه مجلسی مداحی می تواند یک بخشی را به این اختصاص دهد. شعرش را پیدا کنید، جملاتش را انتخاب کنید، در یک لحظه مناسب، گاهی اوقات یک کلمه به قدر یک کتاب در دلها اثر می گذارد. در

۱. همان، مورخ: ۱۳۸۷/۴/۴.

۲. منیة المرید، شهید ثانی، مکتب الإعلام الإسلامی، قم، چاپ اول، ۱۴۰۹ق، ص ۳۷۲.

۳. بیانات رهبری علیه السلام در دیدار با مداحان، مورخ: ۱۳۹۰/۳/۳.

بزرگوار که درس است، چیزی می فهمد؛ اشکال خواهد داشت.»^۴

(د) زمینه سازی برای توسل واقعی مردم:

یکی از ضرورت‌های مداحی، ایجاد ارتباط قلبی بین عالم مُلک با عالم ملکوت یا طبیعت با ماورالطبیعه است که در رأس آن، پیوند محبت‌آمیز و ایجاد عُلقه بین انسانهای خاکی با انسانهای آسمانی (ائمہ علیهم السلام) می‌باشد. مهم‌ترین ابزار این کار، برانگیختن احساسات درونی و عواطف خفته انسانهاست. مداح با انتخاب اشعار مناسب، زیبایی صدا و آهنگ حزین، می‌تواند این احساسات و عواطف خفته را بیدار کرده، کام تشنه مخاطبان را از شراب معرفتی که با توسل حاصل می‌شود، سیراب کند. اگر این توسل به زیبایی تجلی کند و به منصف ظهور برسد، عامل توبه، دوری از گناه، بیداری دل و سیر الی الله می‌شود.

رهبر معظم انقلاب (عج) می‌فرمایند: «مداحان بحمدالله میان مردم می‌روند و وسیله توسل مردم را فراهم می‌کنند و سفره برکت اهل بیت (ع) را می‌گسترانند. این یک فرصتی است برای کشور ما؛ برادران مسلمان ما در کشورهای دیگر، خیلی از فرصتهای ما را ندارند؛ یکی‌اش همین است. این سلسله و رشته و جریان و شبکه توسل به اهل بیت (ع) و محبت اهل بیت (ع) و برانگیختن عواطف، خیلی فرصت مهمی است.»^۵

دلها اثر بگذارید!»^۱

آنچه به شاعرانی مثل فرزدق،^۲ سید حمیری^۳ و دیگر شاعران ارج نهاده و به اشعار آنان زیبایی و طراوت بخشیده، اشعاری است که در معرفت‌افزایی مردم نقش به‌سزایی داشته است. در مدح اهل بیت (ع) باید اشعاری انتخاب شود که بر معرفت مستمعین بیفزاید. حال این معرفت‌افزایی می‌تواند با بیان نکات اخلاقی و تربیتی باشد - که در زندگی آنها کاربرد عملی دارد - و یا مناقبی ذکر شود که پیوند قلبی مؤمنین با ائمہ علیهم السلام را بیش‌تر کند. لازمه این کار، استفاده از داستانهای مستند و روایات صحیحی است که از هرگونه خرافه و غلو به دور و از انتساب چیزهای نادرست به ائمہ علیهم السلام منزّه باشد.

رهبر معظم انقلاب (عج) می‌فرمایند: «آنچه شما دارید بیان می‌کنید، باید آموزنده باشد... ولو لفظ هم لفظ خوبی باشد، راجع به حضرت زهرا (ع) هم باشد؛ اما چیزهایی باشد که مستمع هیچ استفاده‌ای از آن نمی‌تواند بکند؛ نه معرفتش نسبت به آن بزرگوار بیش‌تر می‌شود، نه از مقامات توحیدی او چیزی می‌فهمد، نه از مجاهدت او چیزی می‌فهمد، نه از رفتار و سجیه آن

۱. همان.

۲. بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار، محمدباقر مجلسی، دار إحياء التراث العربی، بیروت، چاپ دوم، ۱۴۰۳ق، ج ۴۶، ص ۱۲۷.

۳. امام شناسی، سید محمدحسین حسینی طهرانی، نشر علامه طباطبائی، تهران، چاپ پنجم، ۱۴۲۸ق، ج ۱، ص ۱۷۴.

۴. بیانات مقام معظم رهبری (عج) در دیدار با مداحان، مورخ:

۱۳۸۶/۴/۱۴.

۵. همان، مورخ: ۱۳۹۲/۲/۱۱.

هـ) درک نیاز زمان

هر جامعه‌ای متناسب با زمان خویش؛ اعم از جنگ یا صلح، کاستی‌های معنوی دارد که مداحان و ذاکران با تشخیص خوب و درک نیاز آن زمان، به خوبی می‌توانند با هنر مداحی نقش‌آفرینی کرده، جامعه را به سمت مقصد رهنمون سازند.

امروزه جنگ نظامی در پیش نداریم؛ اما جنگ فرهنگی - که تنزل دادن اخلاقیات و حرکت دادن جوانان به سوی پوچ‌گرایی است - در جامعه ما در حال انجام گرفتن است. بنابراین، مداحان باید با درک این نیاز، نکات اخلاقی و تربیتی را در اشعار خویش گنجانده، جامعه را به سمت کمالات سوق دهند و به رسالت دینی - تبلیغی خویش به خوبی عمل کنند.

رهبر معظم انقلاب علیه السلام می‌فرمایند: «شعرهایی است که در دوره انقلاب، دوره اوج نهضت در سال ۵۶ و ۵۷، در محرم، دسته‌جات سینه‌زنی، به ابتکار خود مداحان، خود مرثیه‌سرایان، خود را نشان داد. دسته سینه‌زنی توی بازار، توی خیابان سینه می‌زد، نوحه می‌خواند؛ لیکن هر کسی می‌شنید، می‌فهمید که امروز باید چه کار کند؛ امروز باید در کدام جهت حرکت کند.^۱ به جامعه نگاه کنید! ببینید جامعه به چه چیزی احتیاج دارد. شما می‌دانید مردم به چه چیزی احتیاج دارند. امروز مردم به دین، به اخلاق، به ایمان راسخ، به بصیرت، به شناخت دنیا، به شناخت آخرت احتیاج دارند؛ همه ما احتیاج

داریم.»^۲

آسیبهای مداحی

عزاداری اهل بیت علیهم السلام به مرور زمان دستخوش تحریفات و تغییراتی شده است که مبدأ و زمینه‌اش، ندانستن احکام عزاداری و در مواردی، دستهای پنهان دشمنان بوده تا مسلمانان را از هدفی که به واسطه احیای سنت عزاداری به دست می‌آورند، دور و با ایجاد خرافات و تحریف متون اسلامی، جامعه را منحرف کنند و لازم‌ه‌اش در جهل نگهداشتن مسلمانان و اکتفا کردن به مسائلی کم اهمیت - که دانستن و ندانستن آن تأثیری در رشد و کمال انسان ندارد - می‌باشد.

در این قسمت به ذکر آسیبهای اجتماعی مداحی که عزاداری‌های ما را تحت تأثیر قرار داده است، می‌پردازیم و در مقاله دوم ان‌شاء الله به آسیبهای محتوایی مداحی خواهیم پرداخت.

آسیبهای اجتماعی

آسیبهای اجتماعی که عامل انزجار و فاصله گرفتن مردم از دین و عزاداری اهل بیت علیهم السلام می‌شود، عبارتند از:

۱. تعیین اجرت

رفتار کاسب‌کارانه برخی مداحان در تعیین مقدار اجرت و اخذ آن، از جمله آسیبهای جدی به دین و این حرفه است. توجه به مادیات، سبب کاهش معنویت و تأثیرگذاری مدح‌ذاکر بین مردم می‌شود. نگاه

۲. همان، مورخ: ۱۳۹۱/۲/۲۳.

۱. همان، مورخ: ۱۳۸۷/۴/۴.

سوء از برگزاری مراسمی که به نام اهل بیت (ع) و برای آن بزرگواران برقرار می‌شود، نتیجه‌ای جز نارضایتی خود اهل بیت (ع) نمی‌تواند داشته باشد.

ابا ربیع شامی گوید: امام باقر (ع) به من فرمودند: «وَيَحَاكَ يَا أَبَا الرَّبِيعِ لَا تَطْلُبَنَّ الرَّثَاةَ وَلَا تَكُنْ ذُئْبًا وَلَا تَأْكُلْ بَيْتَا النَّاسِ فَيُفْقِرَكَ اللَّهُ وَلَا تَقُلْ فِينَا مَا لَا نَقُولُ فِي أَنْفُسِنَا فَإِنَّكَ مَوْفُوفٌ وَمَسْئُولٌ لَا مَحَالَةَ فَإِنْ كُنْتُمْ صِدْقًا صَدَقْنَاكَ وَإِنْ كُنْتُمْ كَاذِبًا كَذَّبْنَاكَ!»^۱ وای بر تو، ای ابا ربیع، ریاست مجو و گرگ مباش و بنام ما، [مال] مردم را مخور که خدا محتاجت کند، و در باره ما آنچه خود ما نمی‌گوییم، مگو (غلو مکن) زیرا ناچار تو (در قیامت) بازداشت و بازخواست می‌شوی، پس اگر راستگو باشی، ما تو را تصدیق می‌کنیم، و اگر دروغگو باشی، تکذیبیت خواهیم کرد.»

آنچه که بر محاسن مداح و تأثیرگذاری کلام وی می‌افزاید، نیت خالص و عدم تعیین مقدار اجرت است که همین، اجر الهی را به دنبال دارد؛ اگرچه گرفتن پول به عنوان هدیه و بدون هیچ پیش شرطی، منع شرعی ندارد؛ بلکه سنت حسنه‌ای است که خود اهل بیت (ع) پایه‌گذار آن بوده‌اند. از جمله امام صادق (ع) می‌فرمایند: پدرم به من فرمودند: ای جعفر! از مال خودم فلان مقدار

وقف نوحه‌خوانان کن که به مدت ده سال در ایام حج بر من نوحه‌خوانی و سوگواری کنند.^۲

و در روایت دیگری نقل شده است که سدید می‌گوید: به همراه ما زنی بود در قبیله و کنیز نوحه‌گری داشت و به سوی پدرم آمد و گفت: تو می‌دانی که معیشت و زندگی‌ام از خدای متعال به واسطه این کنیز نوحه‌گر است و من دوست دارم اینکه از امام صادق (ع) درباره این کار سؤال کنی؛ اگر حلال است، انجام دهم؛ و آلا این کنیز را بفروشم و از پولش استفاده کنم تا خدای متعال فرجی بر من بگشاید. پدرم به آن زن گفت: به خدا قسم! من امام صادق (ع) را بزرگ‌تر از آن می‌دانم که این مسئله را از وی سؤال کنم. سپس پدرم می‌گوید: هنگامی که خدمت امام رسیدم، حضرت را نسبت به این مسئله مطلع کردم، امام فرمودند: آیا آن زن برای نوحه‌خوانی کنیزش (پول و اجرت) شرط می‌کند یا خیر؟ عرض کردم: به خدا قسم! نمی‌دانم. حضرت فرمودند: «قُلْ لَهَا لَا تُشَارِطُ وَتَقْبَلُ مَا أُعْطِيَتْ؛ به آن زن بگو که شرط نکند و آنچه را که به وی عطا می‌شود، قبول نماید.»^۳

حکم فقهی: تعیین اجرت شرعاً اشکالی ندارد؛ ولی این کار در شأن ذاکران

۲. همان، ج ۵، ص ۱۱۷.
۳. همان.

۱. اصول کافی، شیخ کلینی، دارالکتب الاسلامیه، تهران، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ق، ج ۲، ص ۲۹۸.

اهل بیت علیهم السلام که باید مظهر تقوا و پارسایی باشند، نیست.^۱

۲. تفکیک جلسات جشن و روضه‌خوانی

یکی از آسیب‌های مداحی تبدیل مجالس جشن اهل بیت علیهم السلام به مجالس عزاداری است. رهبر معظم انقلاب رحمته الله می‌فرماید: «البته امروز یک نکته‌ای در جلسه ما وجود داشت که این نکته، نکته مُستَحسنی است. من در این سالهای طولانی، خیلی اوقات به برادران مداح که اینجا می‌خواندند، این اعتراض را می‌کردم که جلسه جشن و مولودی را تبدیل می‌کردند به مجلس عزاداری؛ مفصل روضه خواندن و اشک گرفتن! هر چیزی به جای خودش. به شما می‌گویند مداح. مداح؛ یعنی چه؟ شاخصه اصلی شما مداحی است، نه روضه‌خوانی. روضه بخوانید، بنده طرفدار روضه‌خوانی‌ام، خودم هم روضه‌خوانم. این جور نیست که در مجلس مولودی‌خوانی ائمه علیهم السلام هم حتماً باید یک روضه‌ای خوانده شود، یک دمی داده شود، یک اشکی گرفته شود؛ هیچ لزومی ندارد. بگذارید عواطفی که مردم نسبت به ائمه علیهم السلام دارند، در خارج این جور وانمود نشود که منحصر است در قضیه گریه و سینه‌زنی و عزاداری؛ عزاداری به جای خود، مدیحه و مولودی‌خوانی و شادی هم به جای خود؛ اینها را نباید با هم

مخلوط کرد.»^۲

۳. مداح با پیشینه مطربی یا فسق

در عزای اهل بیت علیهم السلام هر کسی می‌تواند در مدح آن بزرگواران شعر گفته، مداحی کند و با مدح آنان، محبت و علاقه خود را نسبت به ایشان ابراز کند؛ اما در برگزاری عزاداری در انظار عموم مردم، باید از مداحانی استفاده شود که دارای پیشینه خوبی باشند.

متأسفانه در مواردی از افرادی به عنوان مداح استفاده می‌شود که در مجالس لهو و لعب به ترانه‌خوانی معروف هستند و یا نزد مردم به بی‌قیدی نسبت به برخی احکام (از جمله نماز خواندن) شهرت دارند.

۴. تقلید از آهنگهای مبتذل

پیشرفت تکنولوژی و کثرت سبکهای متعدد سبب شده است تا عزاداری اهل بیت علیهم السلام گاه از سبک سنتی فاصله گرفته، به عزاداری پیشرفته یا به تعبیر دیگر، عزاداری کلاسیک سوق پیدا کند که نه تنها از قوت محتوایی آن کاسته شده؛ بلکه از آهنگها، وسایل و سبک‌هایی استفاده می‌شود که استفاده از آنها در شرع مقدس منع و یا اقلماً مکروه اعلام شده است؛ اما متأسفانه احساسات کاذب بعضی مداحان یا هیئت‌گردانان سبب شده برای توجیه کار خویش، آن را حمل بر عشق و ارادت بسیار به ائمه علیهم السلام کنند.

سؤال اساسی اینکه: چگونه می‌شود از

۱. استفتاءات جدید، آیت الله مکارم شیرازی، انتشارات مدرسه امام علی علیه السلام، قم، چاپ دوم، ۱۴۲۷ق، ج ۳، سؤال ۵۰۳، ص ۱۷۷.

۲. بیانات مقام معظم رهبری رحمته الله در دیدار با مداحان، مورخ: ۱۳۹۲/۲/۱۱.

آهنگهایی که اهل بیت (ع) ما را از شنیدن آن نهی کرده‌اند، در مجالس عزای آنان استفاده کرده، آن را عشق و ارادت به ائمه (ع) بدانیم؟ جوانی که با آهنگهای مبتذل غربی آشنا باشد - ولو یک بار در چنین مجالس عزاداری شرکت کند - چه تصویری از دین می‌تواند داشته باشد؟ آیا این گونه تقلیدپذیری از ابتذال، سبب جذب این دسته از افراد به دین می‌شود؟ بر فرض که سبب جذب به دین شود، چگونه می‌توان به آنان تفهیم کرد که آهنگهای مبتذل غربی حرام‌اند و باید از آنها فاصله گرفت؟ اینکه بزرگان دین تأکید دارند عزاداری‌ها را به صورت سنتی انجام دهید، برای تقرب بیش‌تر مردم به دین است.^۱

تأکیدات مکرر مقام معظم رهبری (ع) در سالهای اخیر (سال ۸۴،^۲ ۸۶،^۳ ۸۷،^۴ ۸۹،^۵ و ۹۰)^۶ حاکی از اهمیت این مسئله است. از جمله ایشان می‌فرمایند: «... حالا گیرم که چهار نفر را هم جذب کند. نه، آهنگ باید سنگین، متین و متناسب با محتوایی باشد که شما دارید عرضه می‌کنید. خدای نکرده به سمت آهنگهای

حرام و آهنگهایی که گناه است، سوق پیدا نکند. این هم خیلی نکته اساسی و مهمی است. هر شعری، هر تصنیفی، هر ترانه و آهنگی که خوانده شد، قابل تقلید نیست. چیزهایی هست که خودش فی نفسه حرام است. اگر چنانچه وارد عرصه مداحی و بیان حقیقت و بیان خدا و پیغمبر (ص) شد، آن وقت حرمتش دو برابر خواهد شد. بنابراین، آهنگ هنرمندانه و خوب و متناسب و شعر خوب و صدای خوش و شاید از همه بالاتر، دل پاک و مطهر و بااخلاص مداح محترم، لازم و مهم است.»^۷

استفتاء: آیا استعمال آلات موسیقی در دسته‌های عزاداری، جایز است؟

مقام معظم رهبری (ع) استفاده از آلات موسیقی، مناسب با عزاداری سالار شهیدان (ع) نیست و شایسته است مراسم عزاداری به همان صورت متعارفی که از قدیم متداول بوده، برگزار شود.^۸

آیت الله فاضل لنکرانی (ع) استعمال آلات لهو و لعب مطلقاً حرام است.^۹

ادامه دارد ...

۱. بیانات مقام معظم رهبری (ع) در جمع روحانیون استان کهکلوپه و بویر احمد، مورخ: ۱۳۷۳/۳/۱۷.

۲. بیانات مقام معظم رهبری (ع) در جمع مداحان و شاعران اهل بیت (ع)، مورخ: ۱۳۸۴/۵/۵.

۳. همان، مورخ: ۱۳۸۶/۴/۱۴.

۴. همان، مورخ: ۱۳۸۷/۴/۴.

۵. همان، مورخ: ۱۳۸۹/۳/۱۳.

۶. همان، مورخ: ۱۳۹۰/۳/۳.

۷. همان، مورخ: ۱۳۸۹/۳/۱۳.

۸. أجوبة الاستفتاءات (فارسی)، دفتر آیت الله خامنه‌ای، قم، چاپ اول، ۱۴۲۴ق، سؤال ۱۴۴۸، ص ۳۲۴.

۹. جامع المسائل (فارسی)، آیت الله فاضل لنکرانی، انتشارات امیر قلم، قم، چاپ یازدهم، ج ۱، سؤال ۹۹۱، ص ۲۴۴.